

PORȚILE DE FIER

Constantin DRĂGULESCU¹

Aveam să revăd Porțile de Fier exact după trei decenii, în anul 1994. Cât de mult s-a schimbat peisajul în acești ani ! Parcă nu mai era la fel de spectaculos. O întindere lină de apă se lăfăia confortabil în defileul mult mai larg. Mi-au rămas în urechi cuvintele dascălului-ghid de acum 30 de ani care ne spunea cu câtă atenție trebuiau să se strecoare navele pentru a nu se sparge de stânci. Chiar am văzut cu ochii mei colțurile steiurilor ieșite din apa Dunării. Schimbarea a produs-o barajul a cărui construcție a început la scurt timp după prima mea vizită. Lacul format a ridicat nivelul Dunării cu 30 m, inundând aproape 10.000 de hectare de teren.

Ocupând sectorul Dunării cuprins între Orșova și Turnu Severin, Porțile de Fier sunt atractive și valoroase nu numai sub aspect geomorfologic (defileu, grote și peșteri) ci și floristico-faunistic (multe specii rare mediteraneene și balcanice), paleontologic (depozite de fosile), istoric (castru roman, Podul lui Apolodor din Damasc, Tabula Traiana, ruinele cetății Trikulle, ale mănăstirii Vodița) și folcloric, fapt pentru care zona a fost declarată parc natural.

Stâncile care flanchează cursul Dunării sunt acoperite de o vegetație lemnoasă și ierboasă cu caracter termofil, dat fiind climatul submediteranean de aici. Vegetația lemnoasă formează așa-zisele șibleacuri, caracteristice locului. Ele sunt constituite din cărpiniță (*Carpinus orientalis*) și mojdrean (*Fraxinus ornus*), vișin-turcesc (*Prunus mahaleb*), liliac (*Syringa vulgaris*), scumpie (*Cotinus coggygria*), alun-turcesc (*Corylus colurna*), corn (*Cornus mas*), scoruș (*Sorbus cretica*), păducel (*Crataegus nigra*, *C. pentagyna*), clocoțiș (*Staphyllea pinnata*), sâmbovină (*Celtis australis*), arțari (*Acer campestre*, *A. tataricum*, *A. monspessulanum*), nuc (*Juglans regia*), cvercinee (*Quercus pubescens*, *Q. cerris*, *Q. frainetto* ș.a.). Vegetația ierboasă are o pregnantă notă saxicolă și xerofilă și este reprezentată prin zeci de specii nemaiîntâlnite în alte colțuri ale țării sau cu răspândire foarte limitată. Așa sunt măraru-stâncilor (*Prangos carinata*), laleaua-de-Cazane (*Tulipa hungarica*), stânjenelul (*Iris reichenbachii*), cimbru-sălbatic (*Satureja kitaibelii*), aliorul (*Euphorbia lingulata*), clopoțelul (*Campanula crassipes*), cornuțu-bănățean (*Cerastium banaticum*), garofițele (*Dianthus kitaibelii*, *D. banaticus*, *D. pinifolius*), aerele (*Ferula heuffeli*), coroniștea (*Coronilla emerus*), răjnica (*Cardamine graeca*), drobul (*Cytissus glaber*), napu-șopârlei (*Smyrniium perfoliatum*), volburele (*Convolvulus elegantissimus*, *C. cantabricus*), săpunarița (*Saponaria glutinosa*), lucernele-mărunte (*Medicago rigidula*, *M. arabica*, *M. hispida*), inu-galben-de-Banat (*Linum uninerve*), amăreala (*Polygala hospita*), bumbișorul (*Jasione dentata*), gemănarița (*Orchis papilionacea*).

În călătoria din iulie 1994 am dormit o noapte pe o pitorească fâneață din apropierea Porților de Fier, într-o căpiță de fân înmiresmată. Era atâta liniște în jur încât mi se părea că aud

¹ Universitatea „Lucian Blaga”, Sibiu

fluviul curgând. Imposibil, până la Dunăre erau kilometri buni. Era timpul. Și nu trecea prin apropiere ci exact prin mine. Ușor, încet, dar perceptibil, depunând aluviunile anilor în trupu-mi. Curgerea lui m-a împovărat, dar m-a și făcut mai roditor. Parte din fructe încă se pârguiesc. Din altele gustați chiar acum, în timp ce citiți aceste rânduri.

ADA-KALEH

În 1964, când am vizitat Insula Ada-Kaleh nimic nu prevestea dispariția ei câțiva ani mai târziu. Așezată la ieșirea Dunării din Cazane, în apropiere de Orșova, insula s-a format prin depunerea aluviunilor Istrului în jurul unor stânci din cristalul Carpaților. Bastion al turcilor, încă din secolul al XIV-lea, Ada-Kaleh sau “Insula Cetății” a avut o istorie zbuciumată, trecând temporar în stăpânire sârbească și maghiară, austriacă și românească. Deși de numai 47 ha pe ea trăiau aproape 500 de suflete. Imediat ce debarcai te lua în primire turcii, mai ales turcoaicele, în costumul lor tradițional, oferindu-ți tot felul de zaharicale, de la ciubuce și halvițe, la șerbet și dulceață de trandafir. Totul părea din altă lume: oamenii, fortificațiile mâncate de timp și ploii, năpădite de ierburi și asaltate de liane, smochinii plin de rod și aerul acela cald înmiresmat amintind de tărâmurile mediteraneene. Și mozaicul de flori sălbatice și cultivate dintre zidurile bătrânei cetăți estimate la vreo 380 de specii. Cele mai multe îmi erau necunoscute, atât datorită faptului că eram pe acea vreme începător într-ale botanicii, dar și pentru că o bună parte dintre ele nici nu cresc decât prin părțile sudice ale țării, fiind de origine meridională (mediteraneană, pontică, balcanică). Datorită rarității lor, majoritatea nici nu au denumire populară românească, punându-mă în dificultate, acum când doresc, să vă amintesc câteva dintre ele. Trăiau pe insula, acum scufundată în apele “lacului” hidrocentralei de la Porțile de Fier, două soiuri de miruță (*Anchusa barrelieri*, *A. italica*), de lucernă (*Medicago arabica*, *M. rigidula*), de trifoi (*Trifolium resupinatum*, *T. molinerii*), de micsandre sălbatice (*Erysimum diffusum*, *E. pannonicum*), de ceapa-ciorii (*Muscari tenuiflorum*, *M. comosum*) și trei de mazărea (*Lathyrus sphaericus*, *L. latifolius*, *L. aphaca*), apoi sulcina-albastră (*Trigonella coerulea*), volbura (*Convolvulus cantabricus*), ungurașul (*Marrubium peregrinum*), macu- iepuresc (*Papaver argemone*), bălușca (*Ornithogalum pyramidale*), dragaveiul (*Rumex pulcher*), lumânărica (*Verbascum hinkei*), limbricarița (*Achillea crithmifolia*), vița-de-vie sălbatică (*Vitis silvestris*), o serie de graminee (*Hordeum bulbosum*, *Ventenata dubia*, *Poa silvicola*, *Haynaldia villosa*, *Melica ciliata*), crucifere (*Erucastrum gallicum*, *Syrenia cuspidata*, *Alyssum murale*) și alte plante toate ajunse aici din sudul Dunării. Ele constituiau esența, specificul botanic al Insulei Ada-Kaleh.

În acele timpuri, când ieșirile peste granițele țării nu erau permise majorității populației, vizitarea Insulei Ada-Kaleh era felul nostru de a vedea “străinătatea”, de a face cunoștință cu ceva nou, nemaîntâlnit, exotic. Încercarea insulei ne-a redus vederea (orizontul vizual dar și spiritual), apele de deasupra ei dându-ne un alt gen de lumină, fonică. Nu-mi permit eu să evaluez pierderile și câștigurile, să analizez raporturile optime între tradiție și progres, între natural și artificial. Compromisuri și renunțări vor fi făcute, din ce în ce mai multe, acesta este mersul omenirii, n-avem încotro. Trebuie să avem însă grijă ca, în toate câte le facem, cu gândul și cu fapta, să păstrăm măcar o “insulă” de reconfortare și speranță pentru noi și urmașii noștri.